

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 22 maart 2016

Onderwerp: Onderzoekscentrum biomassavergassing InVesta

Kenmerk: 776261

Bijlagen: 1

bijlage 1: Toelichting bijdrage verzoek InVesta

1. Inleiding

In het coalitie akkoord 'Ruimte voor Groei' meldt het college van GS bijzondere kansen te zien voor een bloeiend onderzoekscentrum voor biomassavergassing en groen gas en geeft zij aan initiatieven rondom Alkmaar te willen steunen. Het college verwacht dat biomassa een onmisbare schakel wordt binnen de energietransitie die de komende jaren in Nederland en de rest van de wereld zal gaan plaatsvinden. In het (concept) provinciale energietransitie beleid is de realisatie van dit centrum, InVesta genaamd, dan ook één van de voorgestelde activiteiten. De plannen voor InVesta zijn na een aantal jaren van voorbereiding inmiddels gereed. Uit de plannen blijkt dat InVesta bij de start een investering van € 1.920.000,- vergt. In deze voordracht wordt u geïnformeerd over deze plannen en wordt u gevraagd € 960.000,- beschikbaar te stellen voor de realisatie van de basisvoorzieningen van InVesta.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

In 2010 is door het Rijk het besluit genomen om in de Bergermeerpolder een gasopslag te realiseren. Op bedrijventerrein de Boekelermeer zijn de gasbewerkingsinstallaties voor de gasopslag gerealiseerd. TAQA is eigenaar van de gasopslag en de bewerkingsinstallaties. De provincie Noord-Holland, de gemeente Alkmaar, het Rijk en TAQA hebben destijds ter compensatie van het verlies aan werkgelegenheid afgesproken dat zij zich zullen inspannen om een onderzoekscentrum voor biomassa¹ vergassing op het terrein van TAQA in de Boekelermeer te realiseren. TAQA heeft diverse hectares bedrijventerrein rondom de bewerkingsinstallatie op de Boekelermeer in haar bezit. Dit bedrijventerrein wordt in de markt gezet onder de naam Energie Innovatie Park Alkmaar (EIPA) en is bedoeld voor het huisvesten van innovatieve bedrijven. Op een deel van dit terrein wordt InVesta gerealiseerd.

De realisatie van een onderzoekscentrum voor biomassavergassing was één van de activiteiten van het duurzame energiebeleid uit de vorige collegeperiode zoals verwoord in het beleidsdocument 'Koers document duurzame energie'. Dit beleid is door Provinciale Staten op 5 maart 2012 (voordracht 14-2012) vastgesteld.

¹ Biomassa zijn stoffen met een natuurlijke oorsprong zoals hout, gras, stro, riool slib, mest en algen.

Ook in het (nieuwe) coalitie akkoord 'Ruimte voor Groei' meldt het college van GS bijzondere kansen te zien voor een bloeiend onderzoekscentrum voor biomassavergassing en groen gas en geeft zij aan initiatieven rondom Alkmaar te willen steunen. Binnen het (concept) provinciale energietransitie beleid is de realisatie van dit centrum, dan ook één van de voorgestelde activiteiten.

Voor realisatie van het vergassingscentrum is een werkgroep ingesteld waarin TAQA, ECN, de gemeente Alkmaar, het ontwikkelingsbedrijf en de provincie zitting hebben. De werkgroep heeft een onderzoek² laten uitvoeren naar de belangstelling voor en haalbaarheid van een onderzoekscentrum voor biomassavergassing. Uit dit onderzoek blijkt dat er voldoende belangstelling is om gemeenschappelijk onderzoek uit te voeren binnen een onderzoekscentrum voor biomassavergassing.

Er zijn een investeringsplan en een businessplan opgesteld voor het onderzoekscentrum, dat de naam InVesta heeft gekregen. Deze plannen gaan uit van een zogenaamd volloop scenario: de verwachting is dat het enige jaren duurt voordat het centrum voldoende gevuld is en rendabel geëxploiteerd kan worden. Bij de realisatie van InVesta wordt hier rekening mee gehouden door de investeringen in het gebouw in eerste instantie te beperken tot de basisvoorzieningen die noodzakelijk zijn om onderzoek te kunnen doen naar biomassavergassing.

In dit plan is het uitgangspunt dat TAQA om niet een gebouw en grond beschikbaar stelt, de gemeente Alkmaar de exploitatiekosten voor de eerste drie jaar voor haar rekening neemt en de provincie investeert in de basisinfrastructuur. Partijen die binnen het InVesta onderzoek gaan uitvoeren zullen vervolgens investeren in aanvullende voorzieningen, die specifiek voor hun onderzoek noodzakelijk zijn. Deze aanvullende voorzieningen zullen al dan niet met cofinanciering vanuit InVesta worden gerealiseerd.

InVesta verlaagt de kosten voor onderzoek

InVesta faciliteert organisaties die praktijkonderzoek doen naar innovatieve technologieën voor de vergassing van biomassa, die nog niet markt rijp zijn. In deze fase van onderzoek maken organisaties de meeste kosten, zonder dat er zekerheid bestaat over commercieel succes van de ontwikkelde technologieën. Dit is de lastigste fase in de ontwikkeling van nieuwe producten en wordt ook wel de 'Valley of Death' genoemd. Uit onderzoek³ blijkt dat innovaties moeite hebben om van de grond te komen. Dat geldt voor eco-innovaties nog meer doordat zij moeten concurreren met gevestigde belangen, de marktpotentie van eco-innovaties erg afhankelijk is van overheidsbeleid en omdat potentiële investeerders de risico's van eco-innovaties hoger inschatten dan van 'gewone' innovaties is de investeringsbereidheid lager. InVesta probeert een deel van deze achterstand van eco-innovaties goed te maken door onderzoek zo goed mogelijk te faciliteren.

Belangstelling voor InVesta

Diverse partijen hebben aangegeven belangstelling te hebben om binnen InVesta onderzoek uit te willen voeren. Het meest concreet is de voorgenomen bouw van de Milena-Olga-Esme vergasser⁴. De verwachting is dat dit voorjaar duidelijk wordt of de financiering van deze

² Buck Consultants International: Haalbaarheidsonderzoek Expertisecentrum Biomassavergassing Alkmaar, juni 2012.

³ PBL, A. van der Vooren & A. Hanemaaijer, De vallei des doods voor eco-innovatie in Nederland, maart 2015

⁴ Olga-Milena-Esme vergasser zet houtachtig materiaal onder hoge druk en hoge temperatuur om in groen gas.

installatie rond komt. Hierbij speelt een bijdrage van de provincie Noord-Holland een cruciale rol. Hier wordt in een separate voordracht nader op in gegaan. Daarnaast is er belangstelling van het bedrijf SCW Systems dat een superkritisch watervergasser⁵ op InVesta wil bouwen.

Het belang van biomassa vergassing binnen de energietransitie

Er zijn diverse studies uitgevoerd naar de energievoorziening in de wereld in 2050. Deze studies geven aan dat de belangrijkste toekomstige energiebronnen zon, wind en biomassa zullen zijn. Naar verwachting zal 20% van deze biomassa worden ingezet als groen gas.

Duurzame biomassa

Biomassa is hernieuwbaar, maar het land waarop biomassa groeit is schaars en concurrentie dreigt met het verbouwen van voedsel. Daarom wordt bij een toenemende inzet van biomassa, duurzaam gebruik van land en biomassa steeds belangrijker. Daarnaast zal moeten worden gezocht naar alternatieve biomassabronnen die geen beslag leggen op landbouwgronden.

Zowel de Milena-Olga-Esme vergasser als de superkritisch water vergasser van SCW Systems zullen onderzoek doen naar de inzet van duurzame biomassastromen. Zo zal met de Milena-Olga-Esme-vergasser onderzoek worden gedaan naar de inzet van RDF (brandbare fractie uit huishoudelijk en bedrijfsafval) en met de superkritisch water vergasser van SCW Systems zal de inzet van mest, rioolslib en zeewier als biomassabron worden onderzocht. Zo dragen beide technieken bij aan het onderzoek naar een hoogwaardige en duurzame inzet van reststromen binnen de energietransitie.

Green deal biomassavergassing

Het ministerie van Economische Zaken blijkt onder de indruk te zijn van de voorgenomen realisatie van InVesta. Er wordt met het ministerie van EZ gesproken over het aangaan van een Green Deal ter ondersteuning van een onderzoeksprogramma dat zal worden opgezet voor InVesta. De belangstelling van het ministerie komt voort uit een recent opgeleverde studie over de energietransitie in Nederland en waarvan het ministerie de opdrachtgever was. In deze studie kwam naar voren dat de belangrijkste duurzame energievormen in 2050 zon, wind en biomassa zullen zijn, maar om de inzet van biomassa mogelijk te maken er nog diverse technologische doorbraken moeten plaatsvinden. InVesta biedt nu juist onderdak aan organisaties die hier onderzoek naar doen.

Samenwerking met INHolland en Energie Delta Instituut

Om InVesta te realiseren wordt samengewerkt met TAQA, de gemeente Alkmaar, het ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord en ECN. Om in de toekomst vergassingstechnologie uit te kunnen rollen en verder te ontwikkelen zijn mensen met de juiste vaardigheden en kennis nodig. Daarom wordt ook samengewerkt met INHolland en het Energie Delta Instituut (Groningen) om een goede opleiding op te zetten. Hogeschool INHolland besteedt binnen het lectoraat Duurzame Energie inmiddels aandacht aan vergassing van biomassa waarbij voor dit onderwerp wordt samengewerkt met ECN. Het voornemen is om na realisatie van InVesta deze samenwerking verder uit te bouwen en samenwerking met diverse universiteiten aan te gaan.

Werkgelegenheid

Uit onderzoek blijkt dat innovatie leidt tot extra werkgelegenheid. Omdat er geen initiatieven zijn waarmee InVesta te vergelijken is, is het lastig om van te voren te bepalen hoeveel banen InVesta zal opleveren. Het consortium heeft een vergelijking gemaakt met andere

⁵ Superkritisch water vergasser zet natte biomassastromen zoals mest, riool slib of wieren onder hoge druk en middelhoge temperatuur om in groen gas.

innovatieclusters en komt tot een schatting van 150 arbeidsplaatsen. Omdat ECN betrokken zal zijn bij een belangrijk deel van het onderzoek binnen InVesta, leidt de realisatie van InVesta tot behoud van werkgelegenheid bij ECN in Noord-Holland Noord.

3. Financiering en communicatie

De plannen voor InVesta zijn uitgewerkt in een investerings- en een businessplan. Bij de realisatie van het centrum zijn TAQA en de provincie Noord-Holland de beoogde initiële investeerders. De initiële investering in InVesta bedraagt € 1.920.000,-. In tabel 1 wordt de opbouw van deze investering weergegeven.

Tabel 1: uitsplitsing investeringen InVesta

Soort investering	Kosten in €
Gebouw & Grond (voor 10 jaar)	786.000,-
Aanpassingen gebouw & grond	75.000,-
Gas en Elektriciteitsaansluiting gebouwen	512.000,-
Installaties ten behoeve van projecten	297.000,-
Faciliteiten kantoorvoorzieningen	76.000,-
overig	174.000,-
Totaal	1.920.000,-

Financiering InVesta

De beoogde financiering van InVesta ziet er als volgt uit. TAQA stelt voor een periode van minimaal 10 jaar een gebouw en een deel van haar grond op EIPA beschikbaar. Dit vertegenwoordigt een waarde van € 786.000,-. Potentiele gebruikers zullen minimaal € 174.000,- investeren en de provincie investeert maximaal € 960.000,- in de basisvoorzieningen van InVesta. De procentuele bijdrage van de provincie zal niet boven de 50 % uit te komen, zodat deze subsidieverlening voldoet aan de staatssteunregelgeving van de Europese Commissie. In Tabel 2 wordt een overzicht van de beoogde financiering van InVesta weergegeven.

Tabel 2: Financiering InVesta

Financiering	Bedrag in €
TAQA	786.000,- (41%)
Provincie	960.000,- (50%)
Gebruikers InVesta	174.000,- (9%)
Totaal	1.920.000,- (100%)

Exploitatie van InVesta

De gemeente Alkmaar dekt de eerste drie jaar de exploitatie van InVesta voor een bedrag van totaal € 150.000,-. Daarnaast zal het ontwikkelingsbedrijf een rol spelen bij onder andere de promotie en acquisitie van bedrijven die zich op InVesta willen vestigen.

Aanvullende financiering Green Deal

De meerwaarde van InVesta komt het beste tot haar recht als InVesta ook de financiering rond krijgt voor een onderzoeksprogramma. Een onderzoeksprogramma waarbij de financiering al geregeld is, maakt het voor organisaties extra aantrekkelijk om zich op InVesta te vestigen. Het opzetten van dit onderzoeksprogramma zal één van de belangrijkste onderdelen van de Green Deal zijn. Het ministerie van EZ heeft aangegeven wellicht bereid te zijn mee te investeren in dit onderzoeksprogramma, maar zij zal niet bereid zijn om als enige overheid te investeren. Er

bestaat derhalve een kans dat aan de provincie het verzoek wordt voorgelegd om bij te dragen in dit onderzoeksprogramma.

Financiële risico's InVesta

Uit het haalbaarheidsonderzoek is naar voren gekomen dat er voldoende belangstelling is voor organisaties om onderzoek uit te voeren bij InVesta. Organisaties zijn echter nog niet bereid hier harde afspraken over te maken. Zij geven aan dat eerst de basisvoorzieningen op InVesta moeten zijn gerealiseerd, voordat zij vestiging op InVesta daadwerkelijk overwegen. Deze houding komt voort uit het feit dat, als wordt besloten om InVesta daadwerkelijk te realiseren, het minimaal nog een half jaar duurt voordat alle benodigde voorzieningen zijn gerealiseerd. Bedrijven willen zich niet binden aan iets waarvan het nog niet zeker is of het er komt. Het omgekeerde is ook voorgekomen. Er was een bedrijf dat zich op InVesta wilde vestigen, maar door het ontbreken van voorzieningen is het noodgedwongen uitgeweken naar een andere locatie, omdat één van de financiers een termijn had gesteld waarbinnen het onderzoek moest zijn afgerond.

Meest concreet is de komst van de Milena-Olga-Esme-vergasser. De komst van deze installatie is belangrijk voor InVesta omdat deze installatie een aantrekkende werking zal hebben voor andere organisaties. Indien de financiering van Milena-Olga-Esme niet rond komt, kan dit een negatieve invloed hebben op de haalbaarheid van InVesta. Het rond krijgen van de financiering van Milena-Olga-Esme zal dan ook één van de subsidievoorwaarden worden.

Samenvattend kan worden geconcludeerd dat er belangstelling is onder onderzoeksorganisaties om zich op InVesta te vestigen, maar dan dienen eerst de basisvoorzieningen er te zijn. Omdat deze organisaties vooraf zich niet willen vastleggen, lopen initiatiefnemers van InVesta het risico dat zij investeren in voorzieningen waar uiteindelijk geen gebruik van wordt gemaakt. Dit risico kan worden beperkt door aan de subsidieverlening voorwaarden te verbinden waarbij pas daadwerkelijk mag worden geïnvesteerd nadat daadwerkelijk een organisatie besluit zich op InVesta te vestigen. Daarnaast zal, nadat het besluit is genomen om InVesta te realiseren, dit breed bekend worden gemaakt en er zullen gericht bedrijven worden benaderd waarvoor vestiging op InVesta aantrekkelijk is. Het ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord zal hier een belangrijke rol bij spelen.

Staatssteun

Europese wetgeving schrijft voor dat een overheid die een subsidie wil verlenen, vooraf toestemming vraagt aan de Europese Commissie. Om te voorkomen dat Brussel over iedere subsidie apart moet beslissen, is een aantal categorieën van steunmaatregelen vrijgesteld van de aanmeldingsplicht. Deze uitzonderingen staan beschreven in de Algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV)⁶. De conceptsubsidieaanvraag voor InVesta is aan deze AGVV getoetst en op basis van hetgeen artikel 27 van de AGVV beschrijft kan worden geconcludeerd dat er geen sprake is van ongeoorloofde staatssteun.

Communicatie

Door het Ontwikkelingsbedrijf Noord-Holland Noord is al een brochure over InVesta ontwikkeld. Deze brochure zal onder andere worden ingezet voor de werving van organisaties. Ook zal er een website worden ontwikkeld waarmee InVesta zich kan presenteren. Na realisatie van InVesta zal InVesta feestelijk worden geopend. Bij deze opening zullen relevantie stakeholders van InVesta worden uitgenodigd. Provinciale Staten zullen over de voortgang worden geïnformeerd.

4. Proces en procedure

⁶ Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Commissie van 17 juni 2014

Indien Provinciale Staten besluiten om een financiële bijdrage beschikbaar te stellen voor dit project zal het college van GS een subsidie van maximaal € 960.000,- verlenen voor de realisatie van InVesta, onder voorwaarde dat geen sprake is van ongeoorloofde staatssteun en de financiering van Milena-Olga-Esme vergasser rond komt. Na verlening van de subsidie zal InVesta naar verwachting eind 2017 gereed zijn.

Provinciale Staten zullen jaarlijks worden geïnformeerd over de voortgang van InVesta.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. G.E.A. van Craaikamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 25

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 22 maart 2016;

gelet op het Coalitieakkoord 'Ruimte voor Groei' waarin Gedeputeerde Staten melden dat zij bijzondere kansen zien voor een bloeiend cluster voor biomassavergassing en groen gas en dat zij initiatieven rondom Alkmaar blijven steunen;

besluiten:

Voor de realisatie van het onderzoekscentrum voor biomassavergassing InVesta € 960.000 beschikbaar te stellen ten laste van de bestemmingsreserve TWIN-H, V/5 Duurzame Energie: projecten en initiatieven.

Haarlem, 23 mei 2016

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier